

Een beknopte geschiedenis over 15 augustus

Op 15 augustus 1945 kwam er voor het Koninkrijk der Nederlanden officieel een einde aan de Tweede Wereldoorlog. In Nederland worden op 4 mei alle burgers en militairen herdacht die in het Koninkrijk der Nederlanden of waar ook ter wereld zijn omgekomen of vermoord sinds het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog, in oorlogssituaties en bij vredesoperaties. De Bevrijdingsdag op 5 mei is echter voor veel Nederlanders een lastige datum omdat op dat moment in Azië tot 15 augustus nog honderdduizenden onder het juk van de Japanse bezetting leefden. De oorlog was voor hen nog lang niet voorbij.

15 augustus is een kantelpunt gebleken in de Nederlandse geschiedenis. Tijdens de bezetting scheidden de Japanners de Europese inwoners van de rest. De meeste ‘volbloed Europeanen’ werden in Japanse kampen geïnterneerd, terwijl militairen als dwangarbeiders werden ingezet. Nederlandsgezinde bevolkingsgroepen die niet in de kampen verbleven, werden een gemakkelijk slachtoffer van moordzuchtige Indonesische onafhankelijkheidstrijders. Veel Indonesiërs kregen een nieuwe positie, onder de heerschappij van de Japanse bezetter. Ook stimuleerde de bezetter het nationalistische bewustzijn van Indonesiërs. De Indonesische bevolking leed echter ook zwaar onder de bezetting. Honderdduizenden mensen werden als dwangarbeiders ingezet en waren grote hongersnoden.

Twee dagen nadat de Tweede Wereldoorlog ten einde kwam op 15 augustus 1945, riepen Soekarno en zijn nationalistische medestanders de onafhankelijke Republiek Indonesië uit. Nederland erkende de Republiek niet en wilde het Nederlandse gezag herstellen. Toch werd vanaf het begin onderhandeld. Perioden van diplomatie en onderhandeling werden afgewisseld met perioden van keiharde militaire strijd. Na drie jaar militaire strijd vond eind 1949 de soevereiniteitsoverdracht plaats.

In de periode 1945-1968 vond een grootschalige repatriëring plaats van Indische Nederlanders, Chinese Indonesiërs en Molukkers; ruim 350.000 mensen kwamen vanuit het voormalig Nederlands-Indië naar Nederland, met vaak verschrikkelijke oorlogservaringen, ontheemd en berooid. Ze werden verspreid over heel Nederland. Opvang en nazorg in Nederland was er nauwelijks; de Wederopbouw van het land stond voorop. Veel is sindsdien verzwegen of slechts in kleine kring gedeeld. Als gevolg van de oorlog wonen er in Nederland anno 2025 ruim 2 miljoen mensen met wortels in voormalige kolonie. Bijna in iedere gemeente zijn de (oorlogs)verhalen te vinden.